

โรงเรียนกับชุมชน แห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ

School and Professional
Learning Community

พัชราภา ตันติชูเวช

โรงเรียนกับชุมชน
แห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ

School and Professional
Learning Community

โรงเรียนกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
School and Professional Learning Community

พัชรภา ตันติชูเวช

บรรณาธิการ: จุฑาทิพย์ สุกาญจนาศเรษฐ

กองบรรณาธิการ: อริสา หมอสมฤทธิ์

ศิลปกรรม: พลิชฐ์สัทคุณ จุลละมณฑล, น้ามนต์-นะโม

ISBN: 978-616-94271-4-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนกันยายน 2566

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท สยามจุลละมณฑล จำกัด

เลขที่ 98/28 ถนนเกตอุ๋พัฒนา ตำบลบางคูรัด

อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

โทร. 063 451 9359, 061 519 3641, 092 425 5229

www.siamclmt.com • Email: contact@siamclmt.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พัชรภา ตันติชูเวช.

โรงเรียนกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ = School and Professional Learning Community.-- นนทบุรี : สยามจุลละมณฑล, 2566.
212 หน้า.

1. ชุมชนกับโรงเรียน. I. ชื่อเรื่อง.

371.19

ISBN 978-616-94271-4-8

ราคา 195 บาท

หนังสือเล่มนี้สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ.2558 Copyright © 2022
ห้ามมิให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหนังสือเล่มนี้เพื่อเป็นการผลิตใหม่ ห้ามทำซ้ำ ห้ามมิให้ทำการละเมิดลิขสิทธิ์
ด้วยการส่งเนื้อหาสาระสำคัญ ทั้งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือรูปแบบต่างๆ รวมถึงการเผยแพร่เอกสาร การทำ
สำเนา การเก็บข้อมูลในทุกรูปแบบ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นองค์ความรู้ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ให้กับนิสิต นักศึกษา ครู และผู้ที่สนใจ ได้รู้จักและเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญ ตลอดจนแนวทางการนำไปปฏิบัติในสถานศึกษา รวมถึงกรณีศึกษาจริงของการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยในบทสุดท้ายผู้เขียนเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ (school as learning community) เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง โดยมีโรงเรียนเป็นฐานของการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้เขียนเรียบเรียงองค์ความรู้จากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ของการเป็นอาจารย์นิเทศ และงานวิจัยของผู้แต่งลงไป ในเนื้อหาหนังสือเล่มนี้ด้วย

ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นิสิต และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการอนุญาตให้ผู้แต่งเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้นิสิต นักศึกษา และผู้อ่านตำราเล่มนี้เห็นภาพจริงของการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเป็นหนังสือที่มีความสมบูรณ์ด้านเนื้อหามากขึ้น

ผู้เขียนมุ่งหวังว่าหนังสือเล่มนี้นอกจากจะช่วยพัฒนานิสิต นักศึกษา ครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาข้างต้นเพิ่มมากขึ้นแล้ว หนังสือเล่มนี้จะเป็นเสมือนคู่มือช่วยพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภา ตันติชูเวช

ผู้เขียน

สิงหาคม 2566

สารบัญ

คำนำ	3
สารบัญ	4
สารบัญตาราง	7
สารบัญภาพ	7
1. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	9
และการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	
• ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	10
• ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ	13
ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
- ความเชื่อเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	15
- ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	17
- วัตถุประสงค์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	20
- หลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	22
• องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	24
• คุณลักษณะที่ควรเกิดในการพัฒนาเครือข่ายชุมชน	34
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
• ผลดีของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	38

2. นวัตกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	45
• การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน	46
• ปัญหาและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	57
• ขั้นตอนการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	59
• รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างชุมชนการเรียนรู้	70
• ระดับของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน	72
• กลยุทธ์การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	75
 3. การนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	81
ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	
• การนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	81
- กิจกรรมที่จำเป็นต่อการทำชุมชนแห่งวิชาชีพในสถานศึกษา	83
- การปรับโครงสร้างใหม่ของโรงเรียน	86
เพื่อรองรับการเกิดชุมชนแห่งวิชาชีพ	
- ลักษณะวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการทำชุมชนแห่งวิชาชีพ	88
• แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา	91
• แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา:	100
กรณีศึกษาจากงานวิจัย	

4. การนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาโรงเรียนสุเหร่าบ้านดอน	113
---	-----

5. เทคนิคที่ใช้ในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	133
• ทักษะการฟัง	134
• ทักษะการสังเกต	138
• การจดบันทึกภาคสนาม	143
• การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	140
• เรื่องเล่าเร้าพลัง	146
• การสัมภาษณ์	150
• การทบทวนผลการปฏิบัติงาน	154
• การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน	159

6. โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	179
• ที่มาของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	180
• แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	181
• องค์ประกอบของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	184
• การนำแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชน แห่งการเรียนรู้มาใช้ในห้องเรียน	192
• ตัวอย่างโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	195

บรรณานุกรม	202
ดัชนีคำค้น	207
ประวัติผู้เขียน	212

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	วิเคราะห์องค์ประกอบของ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากแนวคิดต่าง ๆ	24
------------	---	----

สารบัญภาพ

ภาพ 1	คุณลักษณะ 5 ประการ ของการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	37
ภาพ 2	สมาชิกในการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ	61
ภาพ 3	สรุปขั้นตอนการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ	69
ภาพ 4	ขั้นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ (plan)	94
ภาพ 5	ขั้นปฏิบัติการ (do)	96
ภาพ 6	ขั้นสะท้อนผล (see & reflect)	98
ภาพ 7	ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน	99
ภาพ 8	บรรยากาศการเปิดชั้นเรียน (open class) โรงเรียนเพลินพัฒนา	169
ภาพ 9	กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน	170
ภาพ 10	การจัดชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ แบบร่วมมือรวมพลัง	189
ภาพ 11	องค์ประกอบของโรงเรียน ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	191

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ในการพัฒนาผู้เรียน สิ่งสำคัญอย่างแรก คือ การพัฒนา “ครู” และวิธีการพัฒนาครูที่เป็นที่นิยม คือ การให้ครูไปอบรม ที่ผ่านมาครูมีภาระหน้าที่ในการไปอบรมจำนวนมากตามแนวนโยบายที่เปลี่ยนไปมาของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อคิดเห็นว่าจำนวนการฝึกอบรมของครูไม่สัมพันธ์กับการพัฒนาครู โดยการอบรมครูส่วนใหญ่มักเป็นการบรรยาย ไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ไม่แก้ปัญหาในชั้นเรียนของครู รวมถึงขาดการติดตามและประเมินผลถึงการนำสิ่งที่อบรมไปใช้ประโยชน์ในชั้นเรียน ดังนั้น ในทัศนะของผู้เขียน การพัฒนาครูที่แท้จริง จึงควรเป็นการที่ครูนำปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหาซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนครู ซึ่งแนวคิดการแลกเปลี่ยนพูดคุยจากการรวมพลังของเพื่อนครูเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนนี้ก็คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า PLC เชื่อว่าหลายท่านคงเคยได้ยินคำดังกล่าวมาไม่มากนักน้อย หรือบางท่านอาจไม่เคยได้ยินมาก่อน ในบทนี้จึงนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานจะประกอบไปด้วย ความหมาย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ความเชื่อ ความสำคัญ จุดประสงค์ คุณลักษณะที่ควรเกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ประกอบสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลดีของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

1**ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(professional learning community)**

มีผู้ให้ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community: PLC) ไว้จำนวนมาก อาทิ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง แนวคิดที่สำคัญ 3 ประการที่ควรเกิดขึ้นในโรงเรียน คือ แนวคิดที่ 1 ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่การถูกสอน โดยโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ การเรียนรู้เพื่อปวงชน (learning for all) หมายความว่าโรงเรียนมีระบบที่ผู้เรียนทุกคนพร้อมที่จะได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากโรงเรียนอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการดูแลและป้องกันมากกว่าการเฝ้าระวัง ผู้เรียนสามารถแจ้งความต้องการช่วยเหลือกับโรงเรียนได้โดยตรง

โดยไม่ต้องรอให้โรงเรียนมีการสำรวจปัญหาของผู้เรียน แนวคิดที่ 2 วัฒนธรรมของความร่วมมือ โรงเรียนควรมีวัฒนธรรมของการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การเรียนรู้เพื่อปวงชน และแนวคิดที่ 3 ความสำเร็จของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ผลลัพธ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน (DuFour, R., 2004)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ชุมชนที่เปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทั้งหมดในชุมชน บุคลากรทุกคนในชุมชนมีอิสระในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการแบ่งปันความรู้เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะ และศักยภาพที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง (เสถียร อ่วมพรหม, 2560)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพของตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน (วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2557)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของ ผู้ร่วมวิชาชีพ นั่นก็คือ ครูกับครู และครูกับนักเรียน ที่เป็นมากกว่า การจัดการเรียนรู้ แต่ยังมีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ เพื่อการเรียนรู้ ต่อ ยอด การเรียนรู้ในลักษณะนี้จะเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (transformative learning) (เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล, 2560)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การเป็นกลุ่มของ บุคคลที่มีการแบ่งปันความคิด การพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เกี่ยวกับการปฏิบัติการสะท้อนคิด การร่วมมือกัน การมองอย่างรอบคอบ รอบด้าน มุ่งสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ค้นหาแนวทางที่จะพัฒนาก้าวหน้า เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกระดับ ครู รวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่จะเกิดมากกว่า ให้ความสำคัญกับการสอน (มนตรี แยมกสิกร, 2559)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวกันของครู ในโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยที่ผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และ ผู้บริหารการศึกษาระดับประเทศ เข้าร่วมจัดระบบสนับสนุนให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วิจารณ์ พานิช, 2555)

จากนิยามในข้างต้น สรุปความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพไว้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การร่วมมือ ร่วมใจกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานทางการศึกษาที่ เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการทำงานและการพัฒนาผู้เรียนซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรม

หรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกันในโรงเรียน โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 มาตรา 10 ที่ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมี ความทุพพลภาพ ไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดให้ตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

นอกจากนี้แล้วในมาตรา 22 ยังระบุถึงหลักการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ต้องจัดการศึกษา ที่พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ครูทุกคนจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการช่วยให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ดังคำกล่าวที่ว่า no child left behind (NCLB) และวิธีการที่จะช่วย

ทำให้ครูสามารถดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ครูจำเป็นต้องทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community) หรือ PLC ซึ่งหมายถึง community of practice (CoP) ในการทำหน้าที่ครูนั่นเอง และ CoP คือรูปแบบหนึ่งของการทำ KM หรือ การจัดการความรู้ (knowledge management) นั่นเอง

เมื่อกล่าวถึงการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC นั้น ผู้เขียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเอ่ยถึงบิดาของการทำ PLC ซึ่งก็คือ ริชาร์ด ดูฟูร์ (Richard Du Four) โดยดูฟูร์เริ่มทำงานวิจัยและพัฒนาและส่งเสริม PLC มาตั้งแต่ ค.ศ.1998 หรือ พ.ศ.2551 จน PLC แพร่ขยายไปทั่วสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น สิงคโปร์ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

กล่าวโดยสรุป คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีพัฒนาการมาจากกลยุทธ์ระดับองค์กรที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มพัฒนาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และปรับให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพที่มีหน้าที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันเป็นสำคัญ โดยจากการศึกษาหลายโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินการทำ PLC พบว่า เกิดผลดีทั้งวิชาชีพครูและผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

2.1

ความเชื่อเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC นั้นถือว่า ทุกคนคือ คนที่เชี่ยวชาญในงานนั้น จึงเรียนรู้ร่วมกันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ครูทุกคนจึงต้องรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันตั้งแต่ในระดับผู้บริหารและครูในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ PLC จึงเป็นสถานที่สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์” ระหว่างครูและเพื่อนครู เพื่อ “ลดความโดดเดี่ยว” ของครูในโรงเรียน ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวถึง PLC ไว้ว่า เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ของครูต้องเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง โดยเปลี่ยนจากครูสอน (teacher) มาเป็นครูฝึก (coach) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (classroom) มาเป็นห้องทำงาน (studio) เพราะการเรียนรู้จะเป็นการทำงานเป็นกลุ่มหรือที่เรียกได้ว่าการเรียนแบบโครงการ (project-based learning) การศึกษาจึงต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครูมาเป็นเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน เปลี่ยนจากการเรียนแบบปัจเจก (individual learning) เป็นการเรียนแบบเป็นกลุ่ม (team learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันมาเป็นร่วมมือและแบ่งปัน

PLC เป็นเครื่องมือให้ครูเป็นผู้ลงมือกระทำ (actor) เป็นเครื่องมือสำหรับให้ครুর่วมตัวกันเป็นชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) ในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดจากครুর่วมกันดำเนินการพัฒนาวิชาชีพให้เป็น “ครูเพื่อศิษย์” โดยมองว่าเป็น “ศิษย์ของเรา” มากกว่า “ศิษย์ของฉัน” เป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้

ที่เริ่มจาก “การเรียนรู้ของครู” เป็นตัวตั้ง เรียนรู้ที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนรู้ของตนเองเพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวในข้างต้น ผู้เขียนจึงสรุปความเชื่อเกี่ยวกับการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ ดังนี้

1. ยอมรับว่าการสอนและการปฏิบัติงานของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การปฏิรูปการเรียนรู้ร่วมกันของครูเพื่อพัฒนาการสอนของตนเองจึงส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ยอมรับว่า การเรียนรู้ของครู คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ครูมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการรวมตัวกันของครูเพื่อทำงานสร้างสรรค์ เช่น นวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ครูทดลองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจะเกิดการสร้างความรู้หรือยกระดับความรู้ในการทำหน้าที่ครูจากประสบการณ์ตรงผ่านการไตร่ตรองเรียนรู้จากผลที่เกิดขึ้นของครูแต่ละคน หรือที่เรียกว่าการสะท้อนคิด (reflection หรือ AAR) จะทำให้เกิดเป็น “ชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์” หรือ PLC นั้นเอง

4. ยอมรับว่า การสอนบางครั้งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และสัมพันธ์ภาพแบบกัลยาณมิตร ทั้งของครู ผู้บริหาร บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม เรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสำคัญต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นในระดับผู้เรียน ระดับผู้ประกอบวิชาชีพ และระดับชุมชน เพราะช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนปัญหาและเรียนรู้ที่จะมองเห็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการจัดการและร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อนำมาพัฒนานักเรียน สำหรับความสำคัญที่มีในแต่ละระดับ (เสถียร อ่วมพรหม, 2558) มีดังนี้

1. ระดับผู้เรียน

ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและร่วมมือให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น จากครู และเพื่อนผู้เรียนคนอื่น ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะการเรียนรู้วิธีการเรียนและทักษะการสืบค้นความรู้ด้านเนื้อหาของวิชาที่กำลังศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงจนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นผู้เรียนเชิงรุก (active learner) สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและสร้างความหมายจากสิ่งที่เรียน ผลที่เกิดขึ้น คือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนผู้เรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกัน และลดลงชัดเจน

2. ระดับผู้ประกอบการวิชาชีพ

ระดับผู้ประกอบการวิชาชีพจะประกอบด้วยครูผู้สอนและผู้บริหารของโรงเรียน การมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะช่วยให้ครูและผู้บริหารได้ใช้หลักวิชาชีพของตนไปปรับปรุงวิธีการสอน และทักษะภาวะผู้นำ โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง การเสวนาอภิปราย การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ที่แต่ละคนมีต่อกัน กลับคืนมา เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้น คือ ครูผู้สอนจะลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น เพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริง จนเกิดความรู้สึกว่าต้องการเรียนรู้ร่วมกันและรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน ถือเป็นพลังการเรียนรู้ที่ส่งผลให้การสอนในชั้นเรียนมีผลดียิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม การจะเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้นั้น ทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารของโรงเรียนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มและผลักดันแนวนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมถึงปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับการทำงานจริงของครูในโรงเรียน เพื่อให้ครูสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดีต่อกันทุกฝ่าย

3. ระดับการเรียนรู้ของชุมชน

ในระดับนี้จะครอบคลุมถึงผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชน โดยบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการสร้างและ